

Serdar Korucu: Ermeni Soykırımı Sürecinde Menbiç

Posted on 14/07/2018

Türkiye ile ABD arasındaki anlaşma ile gözler bu hafta Suriye'nin kuzeyindeki Menbiç'e (Münbiç) çevrildi. Menbiç yaklaşık 100 yıl önce de gündemdeydi. Nedeni ise soykırım sürecinde Ermeni sürgünlerin kaldıkları bölgelerden birisi olmasıydı.

Menbiç, Suriye'deki savaş öncesinde dünya kamuoyunun da, Türkiye'nin de adını pek duymadığı bir yerleşim birimiydi. Yaklaşık 100 bin kişilik nüfusu Araplar, Kürtler, Çerkes, Türkmenler ve Ermenilerden oluşuyordu. Kritik bir öneme sahip değildi.

Halbuki yaklaşık 100 yıl önceki önemi, Ermeni Soykırımı'nda sürgünlerin kavşak noktalarından birisi olmasından geliyordu.

Raymond Kevorkian'ın İletişim Yayınları'ndan Türkçesi yayınlanan "Ermeni Soykırımı" kitabına göre, Çımışgadzag/Çemişgezek'in kaza merkezindeki 1,348 kişilik Ermeni nüfusunun da bir bölümü bu noktadan geçmişti.

Süreç 1 Mayıs 1915'te Ermeni okullarında, Ermeni memurların evlerinde ve dükkanlarda arama yapılmasıyla başlıyordu.

Şehrin 18 ileri geleni tutuklanıyor, yetkililer Ermenilerin gizledikleri varsayılan silahlarını arıyordu. Ertesi gün 100 kadar Ermeni daha gözaltına alınıyor ve onlara diğer yerlerdekinden daha vahşi işkenceler yapılıyordu. Birçok erkek duvarlara çivileniyordu.

Urfa'da yol ikiye ayrılıyordu

1 Temmuz 1915'te ise tehcir emri duyuruluyor, gayrimenkul ve taşınır varlıkların satışının yasaklandığını, bunların "devlet malı" olduğu ilan ediliyordu.

2 Temmuz Cuma günü yaklaşık bin kişi Arapgir'e doğru çıkarılıyor, Harput'a ulaşmaları dolambaçlı yollar nedeniyle üç haftaya uzuyordu.

Kafile, Ergani/Maden'e ulaştığında yolda korkunç görüntülerle karşılaşılıyordu, Dicle kıyılarına saçılmış yüzlerce ceset görülüyordu.

6 haftalık yürüyüş sonucu Siverek'e ulaşan kafildekilerin bazıları yağmalanıyor, bazıları ise boğazı kesilerek katlediliyordu.

Bir sonraki durak Urfa olurken burada yol ikiye ayrılıyordu. Kimi Suruç'a, kimi Rakka'ya doğru gönderilirken, kafilde artık hiç yaşlı erkek kalmıyordu. 150 kadın Halep'teki transit kampına ulaşmayı başarıyordu. Bu süreçte Bab ile birlikte Menbiç'ten de geçeceklerdi.

Çımışgadzag kazasına bağlı köylerin de kaderi benzer oluyordu. Kafile 10 Temmuz civarında yola koyuluyor, Fırat kıyılarına ulaştıklarında muhafızlar onlara erkeklerinin kanları içindeki giysilerini gösteriyordu.

5 Temmuz'da Çımışgadzag'ın birkaç kilometre batısında yer alan Garmri (Yünbüken) köyünden çıkmış olan 100 kadından sadece 12'si sağ kalıyor, onlar da Halep'e yine Menbiç üzerinden ulaşıyordu.

Yokluk ile anılarak...

Sivas Sancağı'dan yola çıkan kabileler de Menbiç'ten geçmekteydi. Fırat'ı geçenler ya Suruç, Urfa, Viranşehir ve Resulayn yoluna ya Musul yoluna ya da Halep için Bab ile birlikte Menbiç'ten geçiriliyorlardı.

Menbiç, Ermeni Soykırımı'ndan kurtulanların hatıralarında da yer alacaktı. Yokluk ile anılarak... Yiyecek yokluğu, yatacak yer yokluğu ile...

1900 yılında Kayseri'de doğan ve soykırım sürecinde 15 yaşında olan Anna Nacaryan'ın hafızasında yer eden Menbiç, Türkçesi Belge Yayınları tarafından yayımlanan Verjine Svazlian'ın "Ermeni Soykırımı-Hayatta Kalan Görgü Tanıklarının Anlattıkları" kitabında şöyle anlatılıyordu:

"Üç gün Menbiç'te kaldık. Yatak yoktu, yiyecek yoktu. Pazar vardı; ama para kalmamıştı. Ayaklarım ağrıyor ben de ağrıdan ağlıyordum. Bir harman yeri gördük. Orada üç gün kaldık. Hiç olmazsa bir şey yemiş olmak için, yere dökülmüş buğday tanelerini toplayıp yemeye başladık. Yüzümüz gözümüz saman oldu. Hiç kimsenin ayaklarında güç kalmamıştı. Annem bizi Halep'e ulaştırmayı başardı. "

Kaynak: bianet.org